

Sygn. akt I ACa 1142/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Mirosław Ożóg
Sędziowie:	SA Barbara Lewandowska SO del. Rafał Terlecki (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Pozarowczyk-Wardowska

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2016 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) K. we W. i (...) im. E. K. w T.

przeciwko (...)

w S.

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 19 sierpnia 2015 r. sygn. akt XV C 896/14

I. oddala apelację;

II. zasądza solidarnie od pozwanego na rzecz powódek kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Rafał Terlecki SSA Mirosław Ożóg SSA Barbara Lewandowska

Sygn. Akt ACa 1142/15

UZASADNIENIE

Powodowe (...) K. we W. oraz (...) im. E. K. w T. wystąpiły przeciwko pozwanej (...) w S. z żądaniem ustalenia nieważności § 61 ust. 1 Statutu pozwanej i jednocześnie domagały się zasądzenia od pozwanej na rzecz powódek zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powódki wskazały, że w dniu 08.10.2012r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w S. na podstawie uchwały nr 16 dokonało zmiany § 61 ust. 1 Statutu. W nowym brzmieniu wprowadzono modyfikację odnoszącą się do zakresu spraw objętych zapisem na sąd polubowny. W miejsce unormowania o poddaniu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego ad hoc „sporów w sprawach ze stosunku członkostwa w (...)” uchwalono zapis o poddaniu arbitrażowi „sporów w sprawach pomiędzy (...) i jej członkami”.

Strona powodowa wskazywała, że dotychczasowy zapis oparty był na treści art. 1163 § 2 kpc i nie budził wątpliwości, zaś właśnie istnienie wątpliwości wskazano jako uzasadnienie uchwały o zmianie. Powód wskazywał, że z przedmiotowego zapisu wynika niezbicie, iż celem nowej regulacji było rozszerzenie zakresu spraw poddanych pod sąd polubowny na wszelkie spory pomiędzy (...) a jej członkami, podczas gdy dotychczas zapis na są polubowny był ograniczony do sporów ze stosunku członkostwa w (...).

W ocenie powodów obecny zapis pozostaje w sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi przepisami Kpc, co powoduje jego nieważność z mocy art. 58 § 1 kc.

Zgodnie z art. 1157 kpc, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe lub spory o prawa niemajątkowe - mogące być przedmiotem ugody sądowej, z wyjątkiem spraw o alimenty. Nie sposób zatem poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wszelkich sporów pomiędzy stronami albowiem tylko niektóre z nich mogą takim rozstrzygnięciom podlegać. Nie mieszczą się w zakresie sporów mogących być przedmiotem ugody sądowej np. spory dotyczące żądania ustalenia nieważności czynności prawnych, w przypadku Kasy Krajowej w szczególności dotyczące nieważności jej uchwał. Nie można bowiem ugodzić się co do tego czy czynność prawna jest ważna czy nie. Ważność bądź nieważność czynności prawnej ma charakter obiektywny i wynika wprost z obowiązujących przepisów. Zatem objęcie zapisem na sąd polubowny wszelkich sporów pomiędzy (...) a jej członkami jest niedopuszczalne w świetle art. 1157 kpc.

Powoływały powódki, że art. 1163 kpc pozwala na związanie stron zapisem na sąd polubowny w zakresie spraw ze stosunku spółki - § 2 zaś nakazuje odpowiednie stosowanie tego przepisu do zapisów na sąd polubowny zawartych w statutach spółdzielni, w przypadku których odpowiednikiem stosunku spółki jest stosunek członkostwa i wywodziły, że na tej podstawie nie można poddać zapisowi na sąd polubowny stosunków innych niż stosunki członkostwa. Wskazywały jednocześnie, że przepis ten stanowi wyjątek od art. 1161 § 1 kpc i jako taki winien być wykładany ściśle. Powódki podnosiły, że zgodnie z art. 1161 § 1 kpc w umowie o poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Obecne brzmienie § 61 ust. 1 Statutu nie wskazuje już stosunku prawnego, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć, nie wskazuje też przedmiotu sporu.

Powódki wskazywały, że także Komisja Nadzoru Finansowego stwierdziła sprzeczność spornego zapisu Statutu z przepisami prawa, co stało się jedną z podstaw do wydania – na podstawie art. 86 ust. 2 pkt 1 i ust. 5 uskok – decyzji odmawiającej zatwierdzenia Statutu pozwanej.

Powództwo oparto na treści art. 189 kpc. W ocenie strony powodowej w niniejszej sprawie powstał swoisty stan niepewności co do sytuacji prawnej powódek będących przymusowymi członkami Kasy Krajowej (art. 41 ust. 1 uskok), przy czym niepewność ta jest skutkiem nieważności zaskarżonego postanowienia Statutu pozwanej. Dla powódek istotną kwestią jest bowiem czy kwestionowany zapis Statutu jest ważny i czy mają obowiązek przestrzegać go. Nie mają zaś innych instrumentów prawnych, aby tę kwestię w sposób definitywny rozstrzygnąć.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana argumentowała, że uchwała wprowadzająca kwestionowany zapis Statutu została podjęta przez najważniejszy organ Kasy Krajowej niemal 100 % większością głosów i przy pełnym zachowaniu zasad demokracji wewnątrzspółdzielczej oraz, że postanowienie to zostało zarejestrowane przez Sąd Rejonowy Gdańsk –

Północ w Gdańsku w dniu 29.10.2012r., który nie miał przy tym zastrzeżeń co do zgodności z przepisami prawa dokonanej zmiany § 61 ust. 1 Statutu.

W dalszej kolejności pozwana podniosła, iż z uzasadnienia uchwały zmieniającej treść postanowienia § 61 ust. 1 Statutu wynika, wbrew twierdzeniom strony powodowej, która w treści pozwu zacytowała jedynie jego fragment, iż intencją pozwanej nie było objęcie zapisem na sąd polubowny wszelkich sporów pomiędzy pozwaną a jej członkami, w tym sporów dotyczących żądania ustalenia nieważności czynności prawnych, w szczególności dotyczących nieważności uchwał pozwanej. Te bowiem sprawy, o czym pozwana informowała swoich członków, należą do wyłącznej właściwości sądów powszechnych. Wobec powyższego, w ocenie pozwanej, nieuprawnionym jest twierdzenie powódek, iż członkowie pozwanej zostali wprowadzeni w błąd co do treści i znaczenia uchwały o zmianie zapisu na sąd polubowny.

Pozwana podniosła następnie, iż gdyby zgodnie z twierdzeniem powódek uzasadnienie uchwały zmieniającej treść § 61 ust. 1 Statutu przedstawione przez pozwaną było zupełnie niezrozumiałe i z jego lektury nie sposób było pojąć, jaki miał być sens dokonanej zmiany, to pełnomocnicy członków pozwanej, w szczególności obecni na obradach Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Członków Kasy Krajowej w dniu 08.10.2012r. daliby temu wyraz w dyskusji jaką zarządzono przed głosowaniem uchwały, co nie miało jednakże miejsca. Pozwana wskazała również, iż powódki nie zaskarżyły przedmiotowej uchwały zmieniającej treść § 61 ust. 1 Statutu w terminie ustawowym wynikającym z treści art. 42 § 6 Prawa spółdzielczego, skarżąc po upływie ponad dwóch lat od jej podjęcia § 61 ust. 1 Statutu w brzmieniu zmienionym uchwałą z dnia 08.10.2012r., z czego wynika, iż zrozumiały uzasadnienie tejże uchwały, oraz sens i cel dokonanej zmiany.

Pozwana podniosła również, iż zaskarżenie przez powódki po upływie ww okresu postanowienia § 61 ust. 1 Statutu czyni całkowicie niewiarygodnym ich twierdzenie w zakresie wskazanego w pozwie uzasadnienia ich interesu prawnego na podstawie art. 189 kpc. Powyższe w ocenie pozwanej potwierdza również okoliczność, iż pozwana powołując się na zaskarżony zapis § 61 ust. 1 Statutu wzywała powódki w roku 2014 na arbitraż, a powódki nie kwestionowały wówczas ważności tych wezwań.

Nie jest prawdą, wbrew stanowisku powódek, iż § 61 ust. 1 Statutu w brzmieniu obowiązującym przed zmianą dokonaną w dniu 08.10.2012 r. tj. ustalonym uchwałą Nr 12 pkt II Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Członków Kasy Krajowej które odbyło się w dniu 18.04.2005 r., nie budził żadnych wątpliwości, gdyż oparty został na podstawie art. 1163 § 2 kpc, bowiem w dniu 21.04.2008r. zaskarżony został przez innego członka pozwanej, który wniósł o uchylenie ewentualnie o stwierdzenie nieważności tej uchwały.

W dalszej kolejności pozwana przyznała, iż Komisja Nadzoru Finansowego wydała w dniu 22.07.2014r. decyzję, zgodnie z którą odmówiła zatwierdzenia Statutu pozwanej kwestionując m.in. postanowienie § 61 ust. 1, jednakże nie oznacza to, iż była to decyzja prawidłowa i że nie zostanie ona zmieniona poprzez zatwierdzenie Statutu pozwanej w wyniku złożonego w dniu 11.08.2014r. wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, bowiem żadne z postanowień Statutu nie narusza przepisów prawa, bezpieczeństwa środków gromadzonych w kasach lub bezpieczeństwa lokat kas gromadzonych przez pozwaną. Nadto mimo decyzji Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22.07.2014r. pozwana oraz jej członkowie są związani postanowieniami zarejestrowanego Statutu.

Analizując trafność decyzji wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego z dnia 22.07.2014r. pozwana powołała się na opinie prywatne dołączone do odpowiedzi na pozew wskazujące na brak sprzeczności postanowienia § 61 ust. 1 Statutu z przepisami prawa.

Wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku ustalił nieważność § 61 ust. 1 Statutu Krajowej Spółdzielczej (...) w S..

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Powódki są członkami pozwanej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w S. na zasadzie przymusowego zrzeszenia się na podstawie art. 41 ust. 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Przed dokonaniem kwestionowanej zmiany § 61 ust. 1 Statutu pozwanej stanowią, że „spory w sprawach ze stosunku członkostwa w (...) rozstrzygane będą przez sąd polubowny ad hoc w składzie trzech arbitrów powoływanych zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego. W postępowaniu przed sądem polubownym strony mogą uzgodnić zasady i tryb postępowania”.

Na skutek uchwały nr 16 z dnia 08.10.2012r. zapisowi § 61 ust. 1 Statutu nadano treść: „Spory w sprawach pomiędzy (...) i jej członkami rozstrzygane będą przez sąd polubowny ad hoc w składzie trzech arbitrów powoływanych zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. W postępowaniu przed sądem polubownym strony mogą uzgodnić zasady i tryb postępowania”.

W trakcie Zebrania przed głosowaniem nad przedmiotową uchwałą Przewodnicząca tego Zebrania poinformowała, że sprawy dotyczące nieważności uchwał organów Kasy Krajowej należą do wyłącznej właściwości sądów powszechnych i nie obejmuje ich zapis na sąd polubowny. Na pytanie pełnomocnika (...) im. (...) we W. czy zapis ten ma obejmować sprawy o czyny niedozwolone Przewodnicząca wyjaśniła, że zapis ma obejmować, zgodnie z przepisem art. 1163 kpc sprawy ze stosunku spółdzielni, a jego dopuszczalny zakres określi działalność sądów powszechnych.

W uzasadnieniu wskazano, że dotychczasowy zapis dotyczący spraw ze stosunku członkostwa był zbyt wąski w świetle art. 1163 kpc, który nie zawęża zakresu spraw, które mogą być objęte zapisem na sąd polubowny, lecz dozwala na objęcie nim wszystkich spraw wynikających ze stosunku spółki, spółdzielni, stowarzyszenia. Dlatego dokonano zmiany brzmienia statutu, odnosząc zapis do spraw pomiędzy (...) i jej członkami.

Decyzją z dnia 22.07.2014r. Komisja Nadzoru Finansowego odmówiła zatwierdzenia statutu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w brzmieniu ustalonym uchwałami Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Kasy Krajowej z dnia 08.10.2012r. i 23.06.2013r. oraz Zwyczajnego Zgromadzenia Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej z dnia 29.06.2014r.

Powódka (...) zgłosiła swój udział w postępowaniu przed (...), jednak (...) odmówiła jej dopuszczenia do udziału w postępowaniu. Powódka przedstawiła w nim jednak swoje stanowisko, do którego odniosła się pozwana, zaś argumenty pozwanej były brane pod uwagę przy wydawaniu decyzji (...), która uznała, że zapisy statutu (...) prowadzą do naruszenia przepisów prawa.

Komisja uznała, że sformułowanie spornego zapisu § 61 ust. 1 Statutu pozwanej wskazuje, iż rozstrzygnięciu sądu polubownego poddane są wszelkie spory pomiędzy (...) i jej członkami, co narusza normy wyrażone w art. 1157, 1161 § 1 i 1163 § 2 Kpc. W ocenie Komisji umowa stron o poddanie pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga albo wskazania stosunku prawnego, albo przedmiotu sporu, czemu zadość nie czyni § 61 ust. 1 Statutu. Zapis musi być jednoznaczny i nie tworzyć dla stron wątpliwości oraz narażać je na odrzucenie pozwu przez sąd powszechny.

W dniu 11.08.2014r. pozwana zaskarżyła do Komisji Nadzoru Finansowego decyzję z dnia 22.07.2014r. w przedmiocie odmowy zatwierdzenia Statutu pozwanej wnosząc o jej zmianę poprzez jego zatwierdzenie.

W uzasadnieniu pozwana wskazała, iż w jej ocenie zaskarżona decyzja rażąco narusza prawo, albowiem żadne z postanowień Statutu zakwestionowanych w jej uzasadnieniu nie narusza przepisów prawa, nie godzi w bezpieczeństwo depozytów zgromadzonych w kasach ani w bezpieczeństwo lokat kas gromadzonych przez pozwaną. Pozwana wskazała, iż nie zgadza się z oceną Komisji, iż zapis na sąd polubowny zawarty w § 61 ust. 1 Statutu narusza przepisy kpc regulujące kwestie zapisu na sąd polubowny zawarty w akcie założycielskim osoby prawnej typu korporacyjnego. Wskazała również, iż każdy zapis umowy wywołuje nie tylko skutki wprost w jego treści wyrażone, ale także wynikające z ustawy, zasad współżycia społecznego oraz ustalonych zwyczajów, każdy zapis umowy podlega wykładni. Jeżeli więc z treści zapisu wynika jednoznaczny wniosek, iż jego celem jest poddanie pod rozstrzygnięcie sądu polubownego sporów

ze stosunku spółdzielni, zapis ten winien być w ten sposób rozumiany i nie sposób mówić o braku jego zgodności z prawem. Pozwana wskazała również, iż zapis na sąd polubowny zawsze, w razie zaistnienia sporu między stronami zapisu, może być weryfikowany przez sąd powszechny, który decyduje, czy pozew odrzucić z uwagi na zapis na sąd polubowny, czy też sprawę rozpoznać.

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sporu Sąd ustalił w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentów prywatnych i urzędowych złożonych przez obie strony.

W ocenie Sądu Okręgowego, w tak ustalonym stanie faktycznym powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Wskazał Sąd, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy postanowienie § 61 ust. 1 Statutu pozwanej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w S. dotyczące zapisu na sąd polubowny w brzmieniu ustalonym Uchwałą nr 16 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w S. z dnia 08.10.2012r. objęte jest sankcją bezwzględnej nieważności.

Powódki dochodziły roszczenia na podstawie art. 189 kpc, zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

W pierwszej kolejności na powódkach spoczywał więc obowiązek wykazania posiadania interesu prawnego w żądaniu ustalenia, ustalenie nieważności zaskarżonego postanowienia § 61 ust. 1 Statutu pozwanej.

W ocenie Sądu Okręgowego powódki powyższą przesłankę wykazały. Okolicznością bezsporną na gruncie przedmiotowej sprawy jest, iż powódki z mocy prawa są członkami pozwanej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w S. na zasadzie przymusowego zrzeszenia się na podstawie art. 41 ust. 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Zgodnie natomiast z przepisem art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych obowiązującej do dnia 26 października 2012 r. kasa jest spółdzielnią, do której w zakresie nie uregulowanym odmiennie ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze. Podobną regulację zawarto w przepisie art. 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych obowiązującej od dnia 27 października 2012 r.

Przepisy obu ustaw o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych nie zawierają własnych regulacji dotyczących przepisów regulujących prawa i obowiązki ich członków. Zatem zastosować należało przepis art. 42 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze stanowiący, że uchwały walnego zgromadzenia obowiązują wszystkich członków spółdzielni oraz wszystkie jej organy. W świetle powyższego przepisu, Uchwała nr 16 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej z dnia 08.10.2015r. w przedmiocie zmiany treści zaskarżonego postanowienia § 61 ust 1 Statutu wiąże jej przymusowych członków, którymi są powodowe Spółdzielnie, kształtując ich prawa i obowiązki w zakresie regulacji zapisu na sąd polubowny objętej zakresem zaskarżonego postanowienia. Zatem, w ocenie Sądu, słuszne jest twierdzenie pozwu, że interes prawny powódek wynika z konieczności usunięcia wątpliwości co do treści obowiązującego strony prawa i związanej z tym konieczności wyeliminowania na przyszłość istniejącego, w ujęciu obiektywnym, stanu niepewności co do ich sytuacji prawnej.

Przepisy obu wskazanych powyżej ustaw o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych nie zawierają własnych regulacji kwestii uchylenia uchwały organu spółdzielni, zastosowanie znajduje więc przepis art. 42 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze stanowiący, że uchwała walnego zgromadzenia spółdzielni sprzeczna z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami lub godząca w interesy spółdzielni albo mająca na celu pokrzywdzenie jej członka może być zaskarżona do sądu. Zgodnie zaś z przepisem art. 42 § 6 ustawy Prawo spółdzielcze powództwo o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia powinno być wniesione w ciągu sześciu tygodni od dnia odbycia walnego zgromadzenia, jeżeli

zaś powództwo wnosi członek nieobecny na walnym zgromadzeniu na skutek jego wadliwego zwołania - w ciągu sześciu tygodni od dnia powzięcia wiadomości przez tego członka o uchwale, nie później jednak niż przed upływem roku od dnia odbycia walnego zgromadzenia. Wobec upływu 6 miesięcznego terminu na zaskarżenie podjętej w dniu 08.10.2012r. Uchwały nr 16 wprowadzającej zaskarżoną zmianę w treści § 61 ust. 1 Statutu powództwo o ustalenie oparte na dyspozycji przepisu art. 189 kpc jest w chwili obecnej jedynym przysługującym powódkom instrumentem prawnym mającym na celu podważenie zaskarżonego postanowienia Statutu pozwanej. Istnienia tego interesu, w ocenie Sądu nie wyklucza kwestia braku wcześniejszego zaskarżenia tego postanowienia statutu.

Sąd Okręgowy uznał, że koniecznym wobec tego jest analiza czy skarżone postanowienia § 61 ust. 1 Statutu pozwanej są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Uchwałą nr 16 z dnia 08.10.2012r. zapisowi § 61 ust. 1 Statutu pozwanej nadano następującą treść: „Spory w sprawach pomiędzy (...) i jej członkami rozstrzygane będą przez sąd polubowny ad hoc w składzie trzech arbitrów powoływanych zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. W postępowaniu przed sądem polubownym strony mogą uzgodnić zasady i tryb postępowania”.

Domagając się ustalenia nieważności zapisu § 61 ust. 1 Statutu pozwanej powódki podniosły, iż treść zaskarżonego postanowienia pozostaje w oczywistej sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi przepisami kpc normującymi zapis na sąd polubowny, co sprawia, iż na podstawie art. 58 § 1 kc zaskarżone postanowienie jest nieważne, co uznał Sąd Okręgowy za zasadne.

W ocenie Sądu, zaskarżone postanowienie Statutu pozwanej ma bezpośredni wpływ na wzajemne prawa i obowiązki powódek i pozwanej, a zatem kreuje stosunek prawny, jego ważność podlega więc weryfikacji w oparciu o treść art. 58 k.c.

Zakres dopuszczalności poddania spraw rozpoznaniu przez sądy polubowne (zapisu na sąd polubowny) w zakresie przedmiotowym określa art. 1157 kpc, zgodnie z którym jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe lub spory o prawa niemajątkowe - mogące być przedmiotem ugody sądowej, z wyjątkiem spraw o alimenty. Powyższy przepis jest przejawem dążenia ustawodawcy do umożliwienia stronom dochodzenia w możliwie jak najszerszym zakresie ich roszczeń przed sądem polubownym, jednakże to dążenie doznaje istotnego ograniczenia w postaci warunku, aby dany spór mógł być przedmiotem ugody sądowej. Zgodnie z dominującym w doktrynie stanowiskiem ograniczenie powyższe dotyczy zarówno sporów o prawa majątkowe jak i niemajątkowe.

Zasada wynikająca z przepisu art. 1157 kpc nie doznaje modyfikacji w treści art. 1163 kpc, bowiem nie zawiera on normy szczególnej, tj. nie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 1157 kpc w zakresie wymagania, aby spory poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego mogły być przedmiotem ugody sądowej (por. uchwała SN z dnia 7 maja 2009 r., III CZP 13/09, OSNC 2010). Przepis art. 1163 kpc przewiduje bowiem jedynie szczególny zakres przedmiotowy zapisu na sąd polubowny, zgodnie z którym zamieszczony w umowie (statucie) spółki handlowej zapis na sąd polubowny dotyczący sporów ze stosunku spółki wiąże spółkę oraz jej wspólników (§ 1). Na mocy § 2 art. 1163 kpc powyższy przepis stosuje się odpowiednio do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie spółdzielni lub stowarzyszenia.

Elementy przedmiotowo istotne zapisu na sąd polubowny zostały przez ustawodawcę wprost wskazane w treści przepisu art. 1161 § 1 kpc, zgodnie z którym poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć (zapis na sąd polubowny). Elementami przedmiotowo istotnymi są więc umowa stron, wskazanie przedmiotu sporu lub stosunku prawnego z którego spór już wyniknął, bądź może pomiędzy stronami wyniknąć w przyszłości. Co nader istotne powyższe elementy powinny zostać w zapisie na sąd polubowny określone dokładnie i nie jest dopuszczalne ogólnikowe poddanie sądowi polubownemu wszystkich sporów zaistniałych pomiędzy stronami lub mogących między nimi w przyszłości powstać. Powyższe stanowisko zostało utrwalone zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie.

Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania w przedmiotowej sprawie, w szczególności z dołączonego do akt sprawy Statutu pozwanej, kwestionowany przez powódki zapis § 61 ust. 1 Statutu w oparciu o wykładnię językową w sposób niewątpliwy dotyczy wszystkich spraw pomiędzy pozwaną a jej członkami, bowiem z kwestionowanego zapisu na sąd polubowny w żadnej mierze nie wynika, jakiego przedmiotu sporu lub stosunku prawnego z którego pomiędzy pozwaną a jej członkami spór wyniknął lub może wyniknąć, ów zapis dotyczy. Treść zaskarżonego postanowienia Statutu stanowi bowiem: „spory w sprawach pomiędzy (...) i jej członkami (...)”, brak więc sprecyzowania w zakresie elementów przedmiotowo istotnych zapisu na sąd polubowny w świetle postanowień bezwzględnie obowiązującego przepisu art. 1161 § 1 kpc.

Stanowisko powódek dodatkowo wzmacnia porównanie treści zaskarżonego postanowienia z treścią § 61 ust. 1 Statutu w brzmieniu sprzed 08.10.2012r., w którym takie sprecyzowanie miało miejsce, bowiem określony był w sposób wyraźny stosunek prawny stanowiący przedmiot zapisu na sąd polubowny, tj. stosunek członkostwa w (...).

W związku z powyższym zaskarżony zapis § 61 ust. 1 Statutu jako poddający pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wszelkie spory pomiędzy stronami postępowania w ocenie Sądu narusza normy wyrażone w cytowanych powyżej przepisach, tj. art. 1157 kpc oraz 1163 § 2 kpc, szczególnie zaś art. 1161 § 1 kpc.

Nie uznał za zasadne Sąd Okręgowy argumentacji pozwanej w której opierając się o treść uzasadnienia do Uchwały (...) z dnia 08.10.2012r. wskazuje ona, iż powodem dokonanej zmiany w treści postanowienia zapisu na sąd polubowny była uzasadniona potrzeba korekty dotychczasowego brzmienia zapisu odnoszącego jego zastosowanie do spraw ze stosunku członkostwa ze względu na różne rozumienie pojęcia stosunku członkostwa w spółdzielni, tj. szerokie jako ogół wszystkich stosunków prawnych łączących członka ze spółdzielnią, lub wąskie jako wyłącznie stosunek niemajątkowy z którego wynika osobiste i niezbywalne prawo podmiotowe członkostwa w spółdzielni. Przepis art. 1163 kpc nie zawęża natomiast zakresu spraw, które mogą być objęte zapisem na sąd polubowny zawartym w statucie spółdzielni do spraw z zakresu niemajątkowego i osobistego stosunku członkostwa, lecz dozwala na objęcie nim wszelkich spraw wynikających ze stosunku spółdzielni.

Wskazał Sąd Okręgowy że jak wynika z protokołu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej, zapis co do zakresu spraw, jakie objęte są zapisem, budził wątpliwości również przedstawicieli powódek obecnych na Zebraniu. Wątpliwości dotyczyły nie tylko kwestii tego, czy treścią zapisu objęte będą roszczenia dotyczące nieważności uchwał organów Kasy Krajowej, ale także kwestia mogących powstać między stronami roszczeń na tle regulacji dotyczącej czynów niedozwolonych. Przyjąć można, że w odniesieniu do pierwszej kwestii dotyczącej stwierdzenia nieważności uchwał organów Kasy Krajowej w zasadzie nie było wątpliwości, że spory te zawsze należeć będą do kognicji sądów powszechnych, ponieważ nie mają one tzw. zdolności ugodowej. Nie można się bowiem umówić co do tego czy uchwała jest czy nie jest ważna – oświadczenia stron w takim przypadku mogą sprowadzać się jedynie do oświadczeń wiedzy co do okoliczności faktycznych prowadzących do nieważności, nie zaś do oświadczeń woli co do ważności uchwał – ta bowiem jest okolicznością o charakterze obiektywnym, niezależnym od woli stron). Zauważyć jednakże należy, że podobnej zgodności nie odnotowano w odniesieniu do kwestii spraw wynikających z czynów niedozwolonych. Wątpliwość w tym przedmiocie została zgłoszona przez przedstawiciela jednej z kas, przewodnicząca zebrania wskazała zaś, że „zapis ma obejmować (...) sprawy ze stosunku spółdzielni, a jego dopuszczalny zakres określi działalność sądów powszechnych”. Niewątpliwie jest, że spory z zakresu czynów niedozwolonych mają zdolność ugodową. Cytowany zapis protokołu Nadzwyczajnego Zgromadzenia jednoznacznie wskazuje zaś na to, że kwestia poddania tego typu spraw pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie była jednoznacznie oceniana w trakcie obrad Zgromadzenia. Nawet przedstawiająca ten projekt przewodnicząca zebrania (reprezentująca w wielu sporach sądowych pozwaną) nie potrafiła tego typu roszczeń jednoznacznie zakwalifikować jako tych które mają zostać poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego lub nie. Nie można tego również jednoznacznie wywnioskować w treści uzasadnienia uchwały, w której jednej części wskazuje się na spory ze stosunku spółdzielni aby następnie wskazać ponownie na szersze pojęcie spraw pomiędzy (...) a jej członkami. Uznał dalej Sąd Okręgowy, że kryterium jednoznaczności oznaczenia przedmiotu sporu lub stosunku prawnego o którym mowa w art. 1161 § 1 kpc nie zostaje z pewnością spełnione poprzez określenie zawarte w protokole Zebrania zgodnie z którym dopuszczalny zakres

zapisu ma zostać określony w przyszłości przez działalność sądów powszechnych. Przeciwnie, powyższe wskazuje jednoznacznie, że przedmiot sporu lub stosunku prawnego którego jednoznaczne określenie w umowie stanowiącej podstawę zapisu na sąd polubowny jest obligatoryjnym elementem wynikającym z art. 1161 § 1 kpc nie został w treści uchwały jednoznacznie określony i wyartykułowany, zaś również okoliczności towarzyszące podjęciu tej uchwały, rozpatrywane w świetle art. 65 § 1 kc nie pozwalają na jednoznaczną jego interpretację, skoro już w dacie podejmowania uchwały nie potrafiono jednoznacznie określić jakie spory lub stosunki będą nim objęte a jakie nie i zamierzano ocenę w tym zakresie pozostawić przyszłemu orzecznictwu sądów powszechnych.

Zauważyć jednocześnie należy, że przepis art. 1163 kpc stanowi o szczególnym podmiotowym charakterze zapisu na sąd polubowny, nie stanowi zaś *lex specialis* wobec przepisu art. 1157 kpc określającego zakres przedmiotowy zapisu na sąd polubowny. Tak więc argumentacja pozwanej w tej materii, ze względu na znaczenie oraz bezwzględnie obowiązujący charakter powyższych przepisów kpc, jest chybiona. Dokonując bowiem zaskarżonej zmiany w rzekomym dostosowaniu zapisu § 61 ust. 1 Statutu pozwana w istocie naruszyła postanowienia art. 1157 oraz 1163 § 1 kpc.

Nie podzielił Sąd Okręgowy argumentacji pozwanej w zakresie próby walidacji zaskarżonego zapisu Statutu w kontekście jego sprzeczności z postanowieniem przepisu art. 1163 § 1 kpc, a mianowicie braku wskazania stosunku prawnego z którego wynikają spory poddawane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Pozwana podnosiła, iż zapis w istocie określa stosunek prawny, z którego wynikają spory poddawane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, ponieważ zapisy statutu podlegają interpretacji z uwzględnieniem przepisów ustawy stanowiących dopełnienie wyrażonej wprost woli stron. W ocenie pozwanej zawarty w § 61 ust. 1 statutu zapis zawsze będzie podlegał interpretacji w świetle przepisu art. 1163 § 1 kpc i jest zdaniem pozwanej rzeczą oczywistą, że zapis ten obejmuje spory ze stosunku spółdzielni, rozumianego analogicznie jak stosunek spółki o którym mowa w art. 1163 § 1 kpc, czyli spory pomiędzy (...) a jej członkami. Dalej wskazywała pozwana, że zaskarżony zapis Statutu będzie podlegał wykładni na podstawie art. 56 i 65 kc – wykładnia ta może być oparta np. na treści uzasadnienia uchwały zmieniającej statut, czyli na przepisie art. 1163 kpc oraz wyjaśnieniach Przewodniczącej Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia członków pozwanej z dnia 08.10.2012r.

W ocenie Sądu Okręgowego brak jest jednak podstaw dla uzupełniania treści normatywnej zaskarżonego zapisu w oparciu o wyjaśnienia Przewodniczącej Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia członków pozwanej z dnia 08.10.2012r. wobec okoliczności, iż jej stanowiska nie sposób utożsamiać jednoznacznie z wyrazem woli stron na podstawie art. 65 kc. Jeśli natomiast przyjąć, że jest to element na podstawie którego można dokonać oceny okoliczności towarzyszących i przez to dokonywać oceny jednoznaczności użytych pojęć, to stwierdzić należy, że z pewnością nie były one w dacie podejmowania uchwały rozumiane jednoznacznie i ich bliższe ustalenie zgodnie ze słowami przewodniczącej miało nastąpić dopiero poprzez wypracowanie odpowiednich kryteriów przez sądy powszechne, które miały dokonywać każdorazowo przy powstaniu sporu czy zapis ten jest takiej czy innej treści i czy poddana pod osąd spraw winna w związku z tym podlegać orzecznictwu sądów powszechnych czy sądu polubownego. Aktualne w tym miejscu pozostaje również wskazanie na treść przepisu art. 1161 § 1 określającego elementy przedmiotowo istotne zapisu na sąd polubowny, zaskarżającym zaś przyczyna dla której pozwana takiego zapisu nie zawarła w treści kwestionowanego § 61 ust. 1 Statutu.

W ocenie Sądu Okręgowego Zauważyć należy również, że ustawodawca po to w treści powyższego przepisu ustawy nakazał ściśle określenie w umowie o poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego przedmiotu sporu lub stosunku prawnego, aby maksymalnie wykluczyć wątpliwości interpretacyjne, aby strony dokładnie wiedziały w jakim zakresie wyłączają możliwość rozstrzygnięcia powstających między nimi sporów spod rozstrzygnięcia sądów powszechnych oraz aby nie powodowało to znacznego przedłużenia postępowania w związku z koniecznością wstępnego rozstrzygnięcia dopuszczalności drogi sądowej w każdej zawisłej między stronami sprawie.

Nie można także oczekiwać, że interes prawny powodów zrealizuje się poprzez możliwość podniesienia w każdej sprawie toczącej się między stronami zarzutu nieważności zapisu na sąd polubowny. Wprawdzie taka możliwość procesowa została stronie zachowana w treści art. 1165 § 2 kpc, jednakże celem regulacji opartej na treści art. 189 kpc

jest usunięcie niepewności co do stosunku prawnego lub prawa także na przyszłość i w odniesieniu do całego jego zakresu a nie tylko w odniesieniu do konkretnie zaistniałego na określonym tle sporu.

Wskazał dalej Sąd Okręgowy że nie podziela argumentacji zawartej w złożonych przez stronę pozwaną opiniach prywatnych.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo i orzekł o kosztach postępowania stosownie do jego wyniku.

Wzrok powyższy zaskarżyła pozwana w całości, zarzucając mu:

- 1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 189 k.p.c. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że powódki mają interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa, mimo, że upłynęło ponad dwa lata od podjęcia spornej uchwały, co czyni ich twierdzenia o stanie niepewności prawnej niewiarygodnymi;
- 2) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 1157 kpc, art. 1163 § 2 kpc, 1161 § 2 kpc przez ich wadliwą wykładnię;
- 3) sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, że „Jak wynika z protokołu Nadzwyczajnego Walnego Zebrania (...) zapis co do zakresu spraw, jakie objęte są zapisem budził wątpliwości również przedstawicieli powódek obecnych na zebraniu”, co nie miało miejsca;
- 4) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 316 § 1 kpc w związku z art. 233 § 1 kpc poprzez pominięcie przy wyrokowaniu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, poprzez pominięcie pism pozwanej do powódek z dnia 21.02.2014 wzywającego do arbitrażu oraz faktu, że w sprawach objętych tym pismem powódki nie kwestionowały ważności § 61 Statutu Kasy Krajowej.

Z uwagi na powyższe wniosła pozwana o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa i obciążenie powódek kosztami postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W szczegółowym uzasadnieniu apelacji skarżąca rozwinęła uzasadnienie zarzutów apelacji.

W odpowiedzi na apelację powódki znieśli o jej oddalenie i obciążenie kosztami strony pozwanej, wskazując, że w ich ocenie wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, szczegółowy uzasadniony, a argumenty apelacji są próbą zwrócenia uwagi Sądu Apelacyjnego na zagadnienia nieistotne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna, a zarzut w niej zawarte, choć w części zasadne, nie podważają prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny – po samodzielnym zapoznaniu się i rozważeniu całości zebranego w sprawie materiału dowodowego – co jest obowiązkiem sądu II instancji zgodnie z podzielanym przez Sąd Apelacyjny stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 13.04.2000 (sygn.. III CKN 812/98, publ. OSNC 2000/10/193) - stosownie do treści art. 382 kpc doszedł do wniosku, że ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji akceptuje i przyjmuje je za własne przy dokonywaniu oceny zasadności apelacji. Z uwagi na to, nie potrzebne jest powtarzanie tych ustaleń (zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w uzasadnieniu wyroku z dnia 16.02.05 sygn. Akt IV CK 526/04 publ. Lex 177281).

W pierwszej kolejności nie zasadny jest zarzut dotyczący błędnej wykładni art. 189 kpc, poprzez uznanie przez Sąd, że interes prawny istnieje po stronie powódek, mimo upływu dwu lat od podjęcia skarżonej uchwały. Powódki w odpowiedzi na apelację szczegółowo wskazały środki ochrony prawnej, jakie podjęły w celu skarżenia spornych zapisów statutu, w tym udział w charakterze interwenienta ubocznego w procesie wytoczonym na podstawie art. 42 § 6 Prawa Spółdzielczego przeciwko pozwanej przez jedną z Spółdzielczych Kas Oszczędnościowych w celu uchylenia teże

uchwały. Niezależnie od tego, należy wskazać, że upływ czasu pomiędzy podjęciem uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni a wytoczeniem powództwa o jej uchylenie w trybie art. 189 kpc nie może sam w sobie stanowić o braku interesu prawnego. Istotą istnienia interesu prawnego jest stan niepewności co do prawa, uprawnień bądź obowiązków wnoszącego pozew. Sąd w niniejszym składzie podziela pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia 19.05.10 (sygnatura akt I ACa 391/10), że uchwała walnego zgromadzenia może być kwestionowana na zasadach ogólnych przez każdą osobę mającą interes prawny w każdym czasie. Tym samym, nie upływ czasu, a brak niepewności w postawie powódek co do zasadności skarżonej uchwały mógłby świadczyć o braku interesu prawnego, czego jednak pozwany nie wykazał.

Niezasadny jest zarzut wadliwej wykładni art. 1157 kpc, art. 1163 § 2 kpc, 1161 § 2 kpc poprzez uznanie, że brzmienie § 61 ust. 1 statutu Kasy Krajowej narusza treść tych przepisów. Sąd Apelacyjny w pełni podziela wykładnię tych przepisów dokonaną przez Sąd Okręgowy, który szczegółowo i precyzyjnie uzasadnił sprzeczność nowego zapisu statutu Kasy Krajowej z art. 1157 kpc, art. 1163 § 2 kpc i art. 1161 § 1 kpc.

Brzmienie zapisu § 61 ust. 1 statutu odbiega wyraźnie od zapisów tych artykułów. W apelacji, która w tym zakresie jest powieleniem i rozwinięciem stanowiska prezentowanego w toku całego procesu, strona pozwana stara się wykazać, że brzmienie zapisu § 61 ust. 1 winno być rozumiane niejako w kontekście przepisów dotyczących zapisu na sąd polubowny, w tym przepisów wskazanych jako przepisy sprzeczne z jego brzmieniem przez Sąd Okręgowy. Rzecz jednak nie tyle w tym, że każdy przepis prawa, zarówno prawa stanowionego przez państwo jak i umownego, jak jest statut Krajowej Kasy podlega procesowi wykładni, co jest rzeczą oczywistą, lecz w kwestii pewności prawa i bezpieczeństwa uczestników obrotu, w tym przypadku, spółdzielczych kas oszczędnościowych. Apelacja pozwanego zdaje się osadzać na przekonaniu, że przy odpowiedniej interpretacji prawnej § 61 ust. 1 statutu można teoretycznie przeprowadzić wykładnię, według której przepis ten będzie zgodny z przepisami kpc, przy czym treścią tej wykładni ma być konstatacja, że norma ta musi być stosowana zgodnie z brzmieniem przepisów kpc, de facto wbrew brzmieniu zapisu statutu. Wykładnia taka nie znalazła aprobaty Sądu Okręgowego i nie znajduje też aprobaty Sądu Apelacyjnego. Ponadto interes prawny powódek polega na tym, aby ich sytuacja prawna była precyzyjnie określona bez skomplikowanego procesu interpretacji prawa. Charakterystyczne w niniejszej sprawie jest, że sam pomysłodawca zmiany brzmienia statutu nie był w stanie określić czy nowe brzmienie jest prawidłowe, pozostawiając to przyszłej ocenie judykatury. Niewątpliwie postulatowi pewności obrotu lepiej odpowiadał poprzedni zapis statutu. Zgodzić się należy też z Sądem Okręgowym, że możliwość zgłoszenia ewentualnych zarzutów co do zapisu na sąd polubowny i innych środków obrony prawnej nie wyłącza interesu prawnego powódek w żądaniu stwierdzenia nieważności inkryminowanych przepisów. Możliwość uniknięcia sporu co do granic zapisu na sąd polubowny, które to granice winny być maksymalnie precyzyjne i jasne dla stron ewentualnego sporu poprzez wyeliminowanie samej nieprecyzyjnej normy prawnej uzasadnia interes prawny powódek.

Dalej idąc, nie jest zasadny zarzut sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, że „Jak wynika z protokołu Nadzwyczajnego Walnego Zebrania (...) zapis co do zakresu spraw, jakie objęte są zapisem budził wątpliwości również przedstawicieli powódek obecnych na zebraniu”, co nie miało miejsca. Faktycznie zapis protokołu nie wskazuje, aby to przedstawiciele powódek zgłaszali zastrzeżenia do treści proponowanej uchwały o zmianie statutu, i takie też ustalenia co do stanu faktycznego Sąd Okręgowy zawarł w uzasadnieniu ustalając stan faktyczny – strona szósta uzasadnienia (k 184). Zapis uzasadnienia, wskazany w apelacji pochodzi z części uzasadnienia dotyczącej rozważań Sądu – strona 13 (karta 191), przy czym już na kolejnej stronie uzasadnienia (k 192) Sąd używa prawidłowego określenia „Wątpliwości w tym przedmiocie została zgłoszona przez przedstawiciela jednej z kas...” Tym samym doszło do pomyłki, która jednak nie jest błędem w ustalaniu stanu faktycznego i nie miał wpływu na rozstrzygnięcie.

Nie miało też wpływu na rozstrzygnięcie pominięcie przez Sąd Okręgowy pismo strony pozwanej wzywające powódki na arbitraż. Nie jest bowiem prawdą, że powódki zaakceptowały treść spornego zapisu statutu. Jak wskazano w odpowiedzi na apelację w jednej ze wskazanych spraw jedna z powódek złożyła zarzut nieważności zapisu na sąd polubowny, w drugiej nie doszło jeszcze do wyznaczenia superarbitra. Tym samym pominięcie tego pisma nie miało

żadnego znaczenia dla sprawy, z uwagi na to, że nie mogło ono być dowodem na akceptację spornego punktu statutu przez powódki.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację jako bezzasadną w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto w punkcie drugim wyroku, na mocy art. 98 i 108 kpc, zgodnie z wynikiem rozstrzygnięcia w sprawie. O wysokości kosztów zastępstwa procesowego rozstrzygnięto na mocy § 10 ust. 1 pkt 1 oraz § 12 ust. 1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 roku, poz. 490).

D. SSO Rafał Terlecki SSA Mirosław Ożóg SSA Barbara Lewandowska